

GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Piotr Otawski

Warszawa, 10 lipca 2025 r.

DOOŚ-WST.410.16.2025

**Pan
Maciej Lasek
Pełnomocnik Rządu do spraw
Centralnego Portu Komunikacyjnego
Ministerstwo Infrastruktury**

W odpowiedzi na pismo z 2 czerwca 2025 r., znak: BPCPK–2.40.10.2025, w sprawie opiniowania "projektu Prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii rozwoju obszaru otoczenia Centralnego Portu Komunikacyjnego do roku 2044", przekazuję stanowisko w sprawie.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, z późn. zm., dalej jako: u.o.o.ś.), organ opracowujący projekt poddaje opiniowaniu, w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, projekt dokumentu – w tym wypadku „Strategii rozwoju obszaru otoczenia Centralnego Portu Komunikacyjnego do roku 2044” (dalej jako: strategia) – wraz z prognozą oddziaływania na środowisko (dalej jako: prognoza).

W związku z powyższym niniejsza opinia, sporządzona z uwzględnieniem celu dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko – którym jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska i przyczynienie się do uwzględniania aspektów środowiskowych w przygotowaniu i przyjmowaniu planów i programów – dotyczy strategii oraz prognozy.

Założony zadaniem strategii jest koordynacja kierunków rozwoju obszaru znajdującego się w bezpośrednim oddziaływaniu multimodalnego węzła transportowego, tworzonego w ramach

realizacji Koncepcji CPK, zapewnienia warunków do zrównoważonego rozwoju społeczno-przestrzenno-gospodarczego obszaru otoczenia CPK. W projekcie strategii zdefiniowano trzy cele strategiczne:

- I. Rozwój gospodarczy obszaru otoczenia CPK jako terenu atrakcyjnego dla inwestorów m.in. ze względu na potencjał transportowo-logistyczny.
- II. Stworzenie możliwie najlepszych warunków do życia, wykorzystując pojawiające się nowe możliwości i minimalizując uciążliwość inwestycji CPK.
- III. Zintegrowanie rozwoju przestrzennego z gospodarczym i społecznym, harmonijnie godząc interesy społeczne, urbanistyczne, środowiskowe i gospodarcze w przestrzeni, która podlega silnym przemianom ze względu na inwestycję.

Zasadniczym elementem strategii – wypracowywanej wspólnie i w porozumieniu z jednostkami samorządu terytorialnego znajdującymi się na obszarze otoczenia CPK – jest wynik diagnozy dotyczącej "kierunków przemian społeczno-gospodarczych i przestrzennych obszaru znajdującego się w bezpośrednim oddziaływaniu multimodalnego węzła transportowego". W kontekście analizy wpływu na środowisko i na jego poszczególne elementy, najważniejsze składowe strategii stanowią jej załączniki, czyli tzw. modele struktury funkcjonalno-przestrzennej. Są to w istocie mapy obrazujące zasięgi przyszłego przeznaczenia terenu, które równocześnie określają wymiar możliwych/planowanych przekształceń, przekładających się bezpośrednio na zmiany krajobrazów, ekosystemów, czy siedlisk. Jednak mimo faktu, że strategia określa rozmieszczenie i wielkość m.in. elementów sieci przyrodniczo-krajobrazowej oraz struktur osadniczych, w tym „stref aktywności gospodarczej”, przedłożona prognoza nie odpowiada przyjętemu w niej poziomowi rozważań.

Pod względem różnorodności biologicznej w prognozie wykorzystano informacje opracowane na podstawie wyników inwentaryzacji przyrodniczej z lat 2021 i 2022 r., wykonanej na potrzeby raportu o oddziaływaniu na środowisko dla przedsięwzięcia pn. Budowa Centralnego Portu Komunikacyjnego wraz z urządzeniami i obiektami niezbędnymi do jego funkcjonowania. W podsumowaniu wskazano, iż obszar badań prezentuje stosunkowo niskie walory przyrodnicze i jego znaczenie pod względem wkładu w różnorodność biologiczną regionu i kraju jest średnie lub niskie. W trakcie prac uwzględniono także przebieg korytarzy ekologicznych, stanowiących istotny element struktury przyrodniczej regionu. Wskazano, że przez obszar otoczenia CPK przebiega korytarz ekologiczny sieci ECONET o przebiegu Dolina Wisły – Dolina Pilicy, a łączna powierzchnia terenów objętych korytarzami ekologicznymi wewnątrz analizowanego obszaru wynosi 9,41 km², czyli ok. 13% powierzchni otoczenia CPK.

Na stronach 150 - 164 prognozy przedstawiono formy ochrony przyrody i korytarze ekologiczne, jakie znajdują się w obszarze otoczenia CPK, wraz z istniejącymi zagrożeniami dla tych form ochrony. Stwierdzono, iż zasadnicza część obszarów objętych ochroną prawną na terenie otoczenia CPK znajduje się w południowej części obszaru, w tak zwanym „zielonym paśmie” o długości około 42 km. Inwestycje związane z rozwojem gospodarczym będą miały największe negatywne oddziaływanie na formy ochrony przyrody położone w najbliższym otoczeniu CPK. Przekształcenie form użytkowania terenów pod obiekty logistyczno-magazynowe, rekreacyjno-rozrywkowe, uzbrojenie terenów pod budowę itp. może mieć bezpośredni i pośredni wpływ na zlokalizowane w najbliższym otoczeniu CPK pomniki przyrody oraz ciągi ekologiczne Pisi Gągoliny i Pisi Tuczej. Wycinka drzew i krzewów, zmiana ukształtowania terenu oraz stosunków wodnych w obrębie prowadzonych inwestycji będą

oddziaływać zarówno na otoczenie, w tym klimat lokalny i regionalny, jak i pośrednio na kondycję bardziej odległych obszarów chronionych, przy czym oddziaływanie to będzie miało charakter długoterminowy. W związku z powyższym na niewystarczającym poziomie szczegółowości przeprowadzono analizy w tym zakresie, zwłaszcza w odniesieniu do skali planowanych obszarów o istotnym znaczeniu oraz wynikających z ich rozległości intensywnych przekształceń środowiskowych.

W zasięgu terytorialnym strategii znajduje się jeden obszar sieci Natura 2000 tj. Dąbrowa Radziejowska PLH 140003. Strategia nie przewiduje żadnych działań w granicach obszaru Natura 2000, w związku z tym w Prognozie stwierdzono, że - *„nie należy spodziewać się negatywnego oddziaływania bezpośredniego na siedlisko 9110 - ciepłolubne dąbrowy Quercetalia pubescenti będące przedmiotem ochrony w obszarze Natura 2000. Wykluczono możliwy wpływ na określone dla przedmiotowego siedliska cele działań ochronnych, związane zarówno z powierzchnią, jak i stanem ochrony. Zachowana zostanie też spójność powiązań funkcjonalnych z innymi obszarami Natura 2000 na poziomie regionu biogeograficznego w kraju, gwarantujących utrzymanie we właściwym stanie ochrony siedlisk przyrodniczych”*. Jednak treść prognozy wskazuje na możliwe potencjalne oddziaływania pośrednie w wyniku realizacji założeń strategii, związane np. z możliwością zmiany warunków gruntowo – wodnych, emisją zanieczyszczeń, presją turystyczną. Analiza wpływu realizacji postanowień dokumentu na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego powinna z podobną uwagą traktować zarówno sytuacje bezpośredniego zagrożenia dla gatunków i siedlisk przyrodniczych, jak również oddziaływania pośrednie.

W prognozie słusznie wskazano, iż największy wpływ na różnorodność biologiczną i siedliska przyrodnicze spowodowany będzie realizacją Celu I (gospodarczego). Rozwój przedsiębiorstw takich jak centra logistyczne i hale magazynowe spowoduje trwałe zajęcie powierzchni terenu oraz jego fragmentację poprzez rozbudowę sieci dróg dojazdowych, co wiąże się z negatywnym oddziaływaniem na wszystkie elementy przyrodnicze składające się na bioróżnorodność. Realizacja celu III (przestrzennego) ma wpłynąć pozytywnie na komponenty bioróżnorodności, poprzez działania polegające na *„retencji wody, utrzymanie naturalnych stref zalewowych w dolinach rzecznych, zapewnienie drożności korytarzy ekologicznych, a także tworzenie i utrzymywanie elementów wzbogacających krajobraz i stanowiących atrakcyjne siedliska dla bytowania”*. Należałoby jednak bardziej wnikliwie przeanalizować – przykładowo jak realizacja ww. działań może wpłynąć m.in. na zmianę stosunków wodnych, co pośrednio może oddziaływać negatywnie na siedliska i gatunki zwierząt chronionych. W zależności od lokalizacji tych działań, mogą one również wpływać na obszarowe formy ochrony przyrody, w tym na znajdujące się tam siedliska (w szczególności te zależne od wód) oraz na chronione gatunki zwierząt.

Jednak prognoza, mimo że zawiera wymagane prawem grupy elementów, to nie została przygotowana na odpowiednim poziomie szczegółowości informacji (jak wymaga tego art. 52 ust. 1 u.o.o.ś.). Trzeba podkreślić, że szczegółowo określonymu – bo na mapach w skali 1:15 000 i 1:50 000 – rozmieszczeniu obszarów aktywności gospodarczej w obszarze pomiędzy Sochaczewem, Żyrardowem i Warszawą, nie towarzyszy adekwatna analiza wpływu na środowisko. O ile w części dotyczącej opisu stanu środowiska prognoza zawiera wiele istotnych informacji – choć nie w pełni przedstawionych, mimo dysponowania nimi – odpowiadających pod względem zasięgu terytorialnego planowanym zmianom w krajobrazie,

to część związana z analizą oddziaływań jest powierzchowna. Nie przedstawia ona ani pełnego katalogu oddziaływań, ani ich skali.

Przykładowo, stwierdzono, że liczebność pójdzki *Athene noctua* w tzw. „podobszarze B”, obejmującym teren objęty strategią, stanowi istotną część krajowej populacji tego gatunku (str. 147 prognozy). Jednak przy opisie oddziaływań na zwierzęta (str. 244 i 245) pominięto tę wiedzę i 1/4 rozdziału poświęcono na ogólne rozważania dotyczące innego gatunku sowy – uszatki *Asio otus*. Nie dokonano także analiz w zakresie eliminacji siedlisk innych gatunków zasiedlających krajobraz rolniczy, mimo że prowadzono rozległe prace inwentaryzacyjne. Analogiczna sytuacja dotyczy roślinności, w tym skupisk drzew, zadrzewień. Wobec powierzchownej analizy niekorzystnych oddziaływań, nie było możliwe sporządzenie odpowiednich propozycji ich minimalizacji.

Słusznie stwierdzono, że oddziaływania na zwierzęta charakteryzują się największą intensywnością spośród wszystkich ocenianych grup. Wynika to z realizacji zarówno Celu I (gospodarczego), jak i Celu II (społecznego) strategii. Zabudowa terenu pod wspomniane inwestycje jak hale, magazyny i sieci komunikacyjne znacząco zmniejszają siedliska zwierząt, w szczególności tych wrażliwych na obecność człowieka. Negatywne skutki celu społecznego wynikają z presji człowieka, szczególnie poprzez ruch turystyczny na obszarach cennych przyrodniczo. W ocenie GDOŚ przedstawiona analiza oddziaływania na zwierzęta została wykonana zbyt pobieżnie, a jej szczegółowość nie została dostosowana do szczegółowości strategii, zwłaszcza w kontekście takich grup jak ptaki i nietoperze. Należy również dokładniej przeanalizować i ocenić wpływ budowy inwestycji komunikacyjnych, takich jak np. przedłużenie linii Warszawskiej Kolei Dojazdowej w kierunku węzła CPK, czy Obwodnicy Aglomeracji Warszawskiej, na obszary chronione oraz siedliska i szlaki migracji zwierząt.

Ponadto, na stronach 270 – 277 prognozy uwzględniono tab. 11-1 zawierającą zestawienie potencjalnych oddziaływań negatywnych wraz z receptorami, których one dotyczą, oraz możliwymi działaniami minimalizującymi. Natomiast Tabela 11-2 na stronach 280-283 przedstawia zestawienie potencjalnych oddziaływań negatywnych wraz z receptorami, których one dotyczą, oraz możliwymi działaniami kompensującymi. Wskazane działania mają charakter zbyt ogólny, nie dostosowany do lokalizacji poszczególnych elementów strategii. Należy zauważyć, że w strategii znalazły się informacje dotyczące planowanego położenia stref oraz ich charakteru, podano także orientacyjny przebiegi elementów sieci transportowej. W związku z tym przedstawiona w prognozie ocena oddziaływania na środowisko tych założeń, a także zaproponowane działania minimalizujące i kompensujące powinny odnosić się do konkretnych wyróżnionych w strategii stref, elementów infrastrukturalnych i obszarów o istotnym znaczeniu.

Pewne jest, że nie istnieje obiektywna możliwość dokonania pełnej kompensacji wobec przekształcenia znacznego obszaru krajobrazu rolniczego i likwidacji siedlisk występujących tam gatunków. Jednak istnieje szansa kształtowania zagospodarowywanej przestrzeni w sposób zapewniający rozwój i funkcjonowanie alternatywnych struktur różnorodności biologicznej. Jest to możliwe do osiągnięcia poprzez przyjęcie ilościowych celów w zakresie wprowadzania zielonej (zieleń wysoka) i niebieskiej infrastruktury na obszarze otaczającym przyszły Centralny Port Komunikacyjny. Także w ramach kompensacji zmian wynikających z budowy samego portu lotniczego. W tym kontekście należy też podkreślić, że wielkopowierzchniowa infrastruktura, która powstanie – port lotniczy wraz z gospodarczym otoczeniem – będzie stanowić wyspę ciepła, w stosunku do której działania mitygacyjne

należałoby przyjąć już na tym etapie planowania zmian przestrzeni związanych z rozwojem gospodarczym.

W strategii wskazano, że kolejnym etapem planowania rozwoju będzie powstanie porozumienia terytorialnego, które uwzględni "program mitygacji skutków środowiskowych inwestycji infrastrukturalnych". Zapewne to bardzo ważna część przyszłego kształtowania szczegółów struktury zagospodarowywanego obszaru, jednak minimalne cele na poziomie ilościowym należy określić w ramach planowanej do przyjęcia strategii. Szczególnie z uwagi na fakt, że porozumienie terytorialne będzie dokumentem wdrożeniowym w stosunku do ustaleń strategii.

Podsumowując, prognoza powinna określać skalę możliwego przekształcenia terenu w obrębie otoczenia przyszłego centralnego portu komunikacyjnego i zawierać oszacowania związanych z tym strat w środowisku. Następnie należy zaproponować, również zwymiarowane, interwencje mitygacyjne, które zostaną uwzględnione w strategii, co najmniej jako wskaźniki do osiągnięcia. Bowiem te przyjęte obecnie, względem skali przewidywanych zmian środowiska, stanowią wyraz działań marginalnych. W strategii, jako wskaźniki środowiskowe przyjęto powołanie 2 form ochrony przyrody oraz renaturyzację 30 km rzek i cieków wodnych.

Aby strategia gwarantowała, że tereny nią objęte nie staną się wyłącznie wielkopowierzchniowymi obszarami zdominowanymi przez budowle i budynki, winna uwzględniać wskaźniki i odpowiednio ambitne ich wartości w zakresie udziału powierzchni:

- zieleni wysokiej obszarowej (zadrzewienia, zakrzewienia, lasy) oraz liniowej (szpalery lub aleje drzew);
- innych terenów zielonych umożliwiających infiltrację wód deszczowych do gruntu;
- terenów mokradłowych i wód otwartych podlegających następnie sukcesji ekologicznej.

Brak ram minimalizacji niekorzystnego oddziaływania na środowisko, a jednocześnie brak zrównoważonego planowania rozwoju już na wczesnym etapie, może – poprzez mechanizmy rynkowe – doprowadzić do sytuacji, w której kształtowanie środowiska odbędzie się w sposób nie uwzględniający konieczności utworzenia elementów zielonej i niebieskiej infrastruktury.

Piotr Otawski
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
/ – dokument podpisany elektronicznie – /